

Kasvua puutuoteteollisuuden ja energia-alan rajapinnalta

Bioenergian kysynnän kasvu, mahdollisuus käyttää kaikki puukaupassa ostettu raaka-aine sekä tuotannon kustannussäästöt parantavat puutuoteteollisuuden ja energiantuotannon yhteistyön menestysmahdollisuuksia. Yhdistämällä raaka-aineen hankinta ja integroimalla tuotanto voitaisiin Suomeen muodostaa puuta raaka-aineenaan käyttäviä keskittymiä – eräänlaisia puu-energialaaksoja.

Puutuote- ja energia-alan yhteistyössä on mahdollisuuksia

Metsäalan ennakointiyksikössä on valmistunut selvitys, jonka tavoitteena oli löytää uusia yritysyhteistyömahdollisuuksia ja -malleja puutuoteteollisuuden ja energiantuotannon rajapinnalta sekä keinoja niiden toteuttamiseksi.

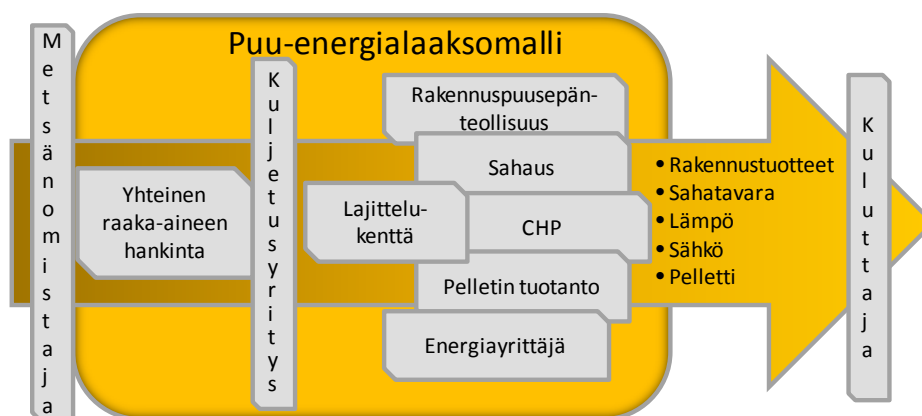
Selvityksessä mukana olleiden puutuote-teollisuuden, energia-alan ja laitevalmistuksen asiantuntijoiden mukaan Suomessa kannattaisi lähteä kehittämään puutuoteteollisuuden ja energiantuotannon yhteistä raaka-aineen hankintaa sekä syventää tuotannon integrointia.

Pisimmälle yhteistyö voitaisiin viedä puuta raaka-aineenaan käyttävissä mekaanisen puunjalostuksen ja energia-alan keskittymissä – eräänlaisissa puu-energialaaksoissa. Niiden ytimenä toimisi alkuvaiheessa saha ja yhdistetyn sähkön- ja lämmöntuotannon (CHP) laitos, jotka hyötyisivät toistensa tuotannosta ja sivutuotevirroista.

Sahoilla ja CHP-laitoksilla olisi yhteinen raaka-aineen hankintayhtiö joko kahdestaan tai yhdessä metsäkoneyrittäjien kanssa. Metsänomistajalle voitaisiin tarjota korjuupalvelua, jossa pyöreän puun lisäksi ostettaisiin energian-tuotantoon soveltuva hakkuutähde ja mahdollisesti kannot. Järeä puu sahattaisiin ja muu osa puusta käytettäisiin energiaksi.

Toiminnan kehittyessä kokonaisuuteen voisi liittyä mukaan pelletin tuotantoa sekä rakennuspuusepänteollisuutta rakentamisen komponenttivalmistuksesta aina talotehtaisiin ja huonekalujen valmistukseen. Tuotantoyksiköt voisivat toimia omina itsenäisinä yrityksinä, emoyhtiöidensä osina tai olla ristiin omistettuja kumppanuusyrittäjiä.

Puu-energialaakso-malli voi vaikuttaa kaukaiselta toteutua, mutta sen menestymisen mahdollisuudet ovat hyvät. Niitä lisäävät odotettavissa oleva bioenergian kysynnän voimakas kasvu, sellu- ja paperiteollisuudesta riippumaton raaka-aineen hankinta ja käyttö sekä tuotannon yhdistämisestä syntyvät kustannussäästöt.

Pilottihankkeilla yritysysteistyötä ja luottamusta

Selvitys nosti esille useita puutuote- ja energia-alan yritysten yhteistyön esteitä. Suurimmiksi esteiksi arvioitiin puutuoteteollisuuden ja energiantuotannon yritysten välinen epäluottamus ja yhteistyöperinteen puute: toista toimialaa tai yhteistyön hyötyjä ei tunneta.

Epäluottamus voidaan voittaa yhteisen toiminnan kautta. Yrityksiltä tarvitaan positiivista asennetta, ennakkoluulottomuutta ja aitoa valmiutta yhteistyön kehittämiseen. Kehittämisorganisaatioiden ja toimialojen etujärjestöjen tulisi nostaa esille puutuoteteollisuuden ja energiantuotannon yhteistyöhankkeiden positiivisia kokemuksia. Etujärjestöjen tulisi laatia toimivat ohjeet yritysten välisille yhteistyösopimuksille. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset (ELY) sekä metsäkeskukset voisivat vähentää epäluottamusta puutuote- ja energia-alan yrittäjille ja yritysten johdolle suunnatun koulutuksen sekä yrityskehityshankkeiden avulla. Kehittämisorganisaatioiden myöntämä rahoitus toimisi kannustimena yritysysteistyön pilottihankkeille.

Valtiolta kaivataan tekoja

Energiantuotannon asiantuntijoiden mielestä valtio ei ole kyennyt asettamaan selkeitä ja riittävän voimakkaita pitkän aikavälin tavoitteita uusiutuvan energian tuotannon ja käytön edistämiseksi. Yhtenä esimerkkinä valtion varovaisesta suhtautumisesta mainittiin keskustelu syöttötariffista. Syöttötariffipäätöstä kaihdetaan, vaikka riskinä on puuraaka-aineen vienti Suomesta maihin, joissa on käytössä biomassalla tuotetun sähkön takuuhinta.

Sahoilla syöttötariffi lisäisi sahauksen sivutuotteiden ja pieniläpimittaisen puun käyttöä sähköntuotantoon. Sahojen riippuvuus sahatukkien pintaosien ja leimikkokaupoissa hankitun kuitupuun myynnistä massa- ja paperiteollisuudelle vähenisi.

Valtiolla olisi useita keinoja lisätä uusiutuvan energian käyttöä. Valtio voisi esimerkiksi kiristää fossiilisten polttoaineiden käytön verotusta, muuttaa kiinteistöveroä uusiutuvaa energiaa suosivaksi, tukea vanhojen kiinteistöjen uusiutuvan energian käyttöön tarkoitettuja lämmitysinvestointeja sekä korottaa lämmitysmuodon muutostöiden työkustannusten kotitalousvähennystä. Kaukolämpöverkot voitaisiin lainsäädännön ohjaamana avata lämmöntuottajien kilpailulle sähköverkon tapaan.

Ilkka Pirhonen, Anssi Niskanen ja Saija Miina. 2009. Energiantuotannon ja puutuoteteollisuuden yhteistyömahdollisuudet. Loppuraportti. 32 s. Sähköinen julkaisu osoitteessa: http://joypub.joensuu.fi/publications/other_publications/pirhonen_energiatuotannon/pirhonen.pdf

Selvitys on osa Joensuun yliopiston ja Joensuun Tiedepuiston toteuttamaa, Manner-Suomen ESR-ohjelmaan kuuluvaa Metsäalan uuden liiketoiminnan ennakointi -hanketta. Hanketta rahoittavat Euroopan sosiaalirahasto, Pohjois-Karjalan maakuntaliitto, Joensuun kaupunki ja Liikesivistysrahasto.

Lisätietoja: Anssi Niskanen, puh. 050 463 4498 ja Ilkka Pirhonen, puh. 040 500 2764, molemmille sähköposti etunimi.sukunimi@joensuu.fi